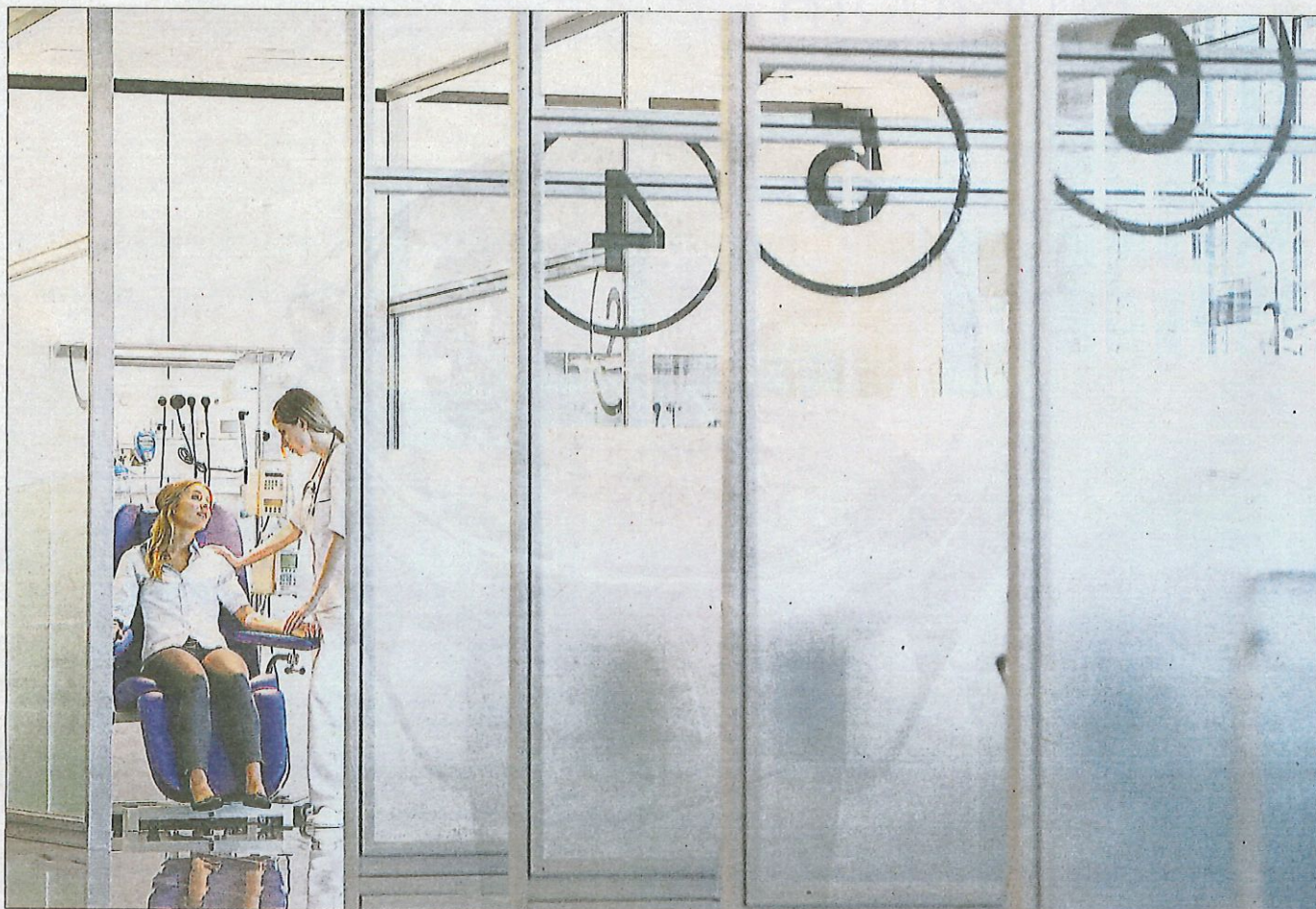

Tendències

En lluita contra les pseudociències

JAVIER LARREA / © JAVIER LARREA

Les persones que s'enfronten a un càncer són un grup especialment vulnerable que sovint indaga tècniques que prometen millores sense evidència científica

Només tractaments validats

El Col·legi de Metges adverteix contra les receptes "alternatives" per al càncer

ANA MACPHERSON
Barcelona

Oferir a malalts de càncer teràpies no validades o sense consens de la comunitat científica com a alternativa als tractaments establerts és una mala praxi. El metge que ho faci podrà ser sancionat. És la contundent conclusió dels quatre col·legis de metges de Catalunya i les societats catalanobalear d'Oncologia i de Cures Palliatives, que van presentar ahir un document d'advertència a tots els professionals col·legiats.

L'informe neix com a resposta davant el creixement de la demanda i l'oferta de teràpies que amb l'epígraf general de *naturals* estan provocant molt sovint confusió, pèrdua d'oportunitats

de tractament, grans despeses i de vegades abandonament dels tractaments validats. Es consideren validades les teràpies que per ser reconegudes han passat per demostrar la seva eficàcia i seguretat en estudis clínics revisats i aprovats per comitès d'ètica, han estat sotmesos a l'avaluació de les agències internacionals i s'apliquen segons documents de consens internacional, protocols i guies de pràctica clínica. I estan en permanent revisió en la mesura que poden quedar obsoletes.

"És una estafa moral oferir tècniques i productes no validats com a alternativa terapèutica als convencionals, i és una mala praxi. Només es poden utilitzar de manera complementària", defensa el president del col·legi barceloní, Jaume Padrós. "No podem considerar-les mai teràpies alternatives, perquè no hi

'Aigua de llum' per a la metastasi

■ Un metge que exerceix a Barcelona ha estat inhabilitat per un any i mig pel Col·legi de Metges, sanció recorreguda judicialment i de moment en suspens, per haver aplicat a un pacient amb un melanoma i metastasis òssies *aigua de llum*, per no haver estat capaç d'identificar la seva gravetat i per no haver-lo derivat als especialistes perquè li apliquessin els tractaments que podrien haver intentat curar-lo segons el coneixement científic validat actualment. El pacient va morir d'aquesta malaltia, però després de mesos sense rebre els tractaments d'eficàcia provada per tractar el càncer, els terribles

dolors que tenia i l'angoixa. I, a més, aquest no-tractament li va costar al voltant de 20.000 euros. "Alguns d'aquests metges estan tan allunyats de la medicina que perden les habilitats mínimes per diagnosticar i tractar amb coneixement, però en aquest cas, a més, va impedir amb la seva confusa informació que el pacient tingués l'oportunitat de seguir un tractament avançat i validat. Amb un dolor atroç per les metastasis òssies, el va ruixar amb *aigua birefractada amb espectre de llum*. És una cosa irreconeixible", afirma el president del CoMB, Jaume Padrós.

ha una medicina convencional i una altra d'alternativa. Només n'hi ha una. L'obligació del professional és proporcionar al pacient el tractament més segur i efectiu del qual hi hagi coneixement en aquest moment", afegeix Padrós.

L'exercici de la medicina amb teràpies complementàries té, segons aquest informe, tres línies vermelles: no es pot aprofitar de la vulnerabilitat del malalt en un moment d'incertesa i per, no pot crear-li falses expectatives i no pot induir-lo a abandonar el tractament que té evidència científica en aquell moment.

Aquestes tres línies vermelles són les que traspassen alguns dels casos que el Col·legi de Metges de Barcelona ha sancionat l'últim any o estan en estudi en aquests moments. El més greu (vegeu informació adjunta) és el d'un metge que va arribar a in-

LES POSICIONS DEL COL·LECTIU MÈDIC**Observatori**

L'Organització Mèdica Col·legial ha creat un observatori contra les pseudociències i pseudoteràpies

Què és una pseudoteràpia

Segons l'OMC, és una proposta de cura de malalties, alleujament de símptomes o millora de salut basada en criteris sense el suport de l'evidència disponible

Complementàries

El Col·legi de Metges de Barcelona condemna l'ús alternatiu d'aquestes teràpies no convencionals, però no pas el seu ús complementari

Validesa en càncer

Els tractaments amb validesa científica en càncer són els quirúrgics, la quimioteràpia, les teràpies biològiques, les dianes moleculars i la radioteràpia

duir el pacient, malalt de càncer, a considerar els tractaments oncològics convencionals com a alternatius, mentre que els seus procediments (aigua de llum ialtres), mancats actualment d'evidència científica, es presentaven com la teràpia principal. En aquest cas el Col·legi creu que es va informar erròniament el pacient, es va abusar de la seva fragilitat, se li van crear falses expectatives de cura arribant fins i tot a no parlar-li del càncer que tenia, ni tan sols se li van diagnosticar les metastasis, se li va induir a no utilitzar tractaments que el podien alleujar i fer millorar, i tot amb un elevat cost econòmic. S'estan estudiant sis col·legiats més, en gairebé tots els casos per denúncies dels afectats davant el col·legi professional.

"Busquem tot el que pot ajudar el malalt i estem oberts a això. Però no se li pot dir al pacient que rebutgi el tractament establert perquè hi ha al darrere fos-

més exigeixen que els metges exerceixin sempre com a tals en benefici del pacient i procurant el millor tractament validat per la comunitat científica en aquell moment. "Per això la millor opció és que aquestes teràpies complementàries s'incorporin als serveis d'oncologia i de cures pal·liatives. Cada vegada la nostra tasca és més multidisciplinària i no té sentit que des d'un despatx tot sol es pretengui donar solucions màgiques", apunta l'oncòleg.

No condemnen, però exigeixen que es doni informació al pacient clara, prudent, assegurant-se que l'ha entès i sense generar falses esperances. Internet va ple de pàgines i pàgines que promouen les més diverses solucions, i algunes amb grans promeses.

"Demanam als pacients que siguin tan exigents amb les teràpies complementàries com ho són quan van a un servei d'oncò-

Cinc normes bàsiques**Informar el pacient**

El malalt de càncer es troba en una situació especialment vulnerable per la incertesa i perquè s'enfronta a tractaments complexos i de vegades agressius. Si recorre a un metge que ofereix tècniques complementàries fora del que valida la comunitat científica, els col·legis de metges de Catalunya exigeixen que proporcionin informació clara, comprensible, rigorosa i prudent a aquest pacient sobre en què consisteix, en quin coneixement es basa i quin és el resultat previst. I sense generar falses esperances.

Coordinat

També és deure del metge que ofereixi pràctiques no convencionals coordinar-se, o almenys informar l'oncòleg, o el metge que porti el pacient amb teràpies validades, sobre què li dona, en quina dosi i amb quina finalitat, per si aquesta tècnica complementària interferís en el tractament. El més desitjable és que les teràpies complementàries s'integrin al mateix equip assistencial, perquè puguin ser avaluades i perquè no sempre són inòcues.

Deure de formació

Els tractaments oncològics evolucionen constantment i és obligació del metge estar format i actualitzat en aquest coneixement per tractar adequadament aquests pacients. Un metge no pot utilitzar procediments ni prescriure medicaments amb els quals no estigui degudament familiaritzat o que no estiguin basats en evidència científica o clínica, encara que el pacient l'hi demani.

Derivar el pacient a qui en sàpiga Si un metge de teràpies complementàries detecta un tumor és la seva obligació derivar el pacient a l'especialista que coneix els procediments més avançats validats i, si intervé en el seu tractament, és el seu deure insistir al pacient en la necessitat de no abandonar.

Explotar l'angoixa En cas no es pot explotar ni abusar de l'angoixa del pacient, ni, per descomptat, actuar amb exclusiu ànim de lucre. Tampoc no es pot promoure la seva activitat mitjançant falses esperances per internet.

La Societat de Salut i Medicina Integrativa reclama l'ús amb rigor d'altres teràpies poc estudiades però amb beneficis coneguts

Entre l'evidència i el dany

ANA MACPHERSON
Barcelona

L'allau que ha caigut aquests mesos sobre les anomenades pseudociències els ha atrapat intentant organitzar-se amb rigor. Són els metges, infermeres i altres professionals sanitaris que formen la Societat de Salut i Medicina Integrativa, una societat científica on tots els membres han de ser professionals sanitaris i l'activitat de la qual s'haurà de basar sempre en els mateixos criteris que els seus col·legues: treballar amb teràpies amb evidència científica i, quan l'evidència sigui escassa, valorar-les pel mínim dany que causa. I actuar sempre de manera complementària, no substituint mai al tractament essencial, perquè de provada eficàcia.

"Jo pensava, com a farmacòleg i investigador a l'IMIM, que tot això era placebo, però ara hi ha un altre nivell d'evidència", reconeix Sergio Abanades, vicepresident de la Societat de Medicina Integrativa. "Compartim la idea de crear un observatori de les pseudociències que ha establert l'Organització Mèdica Col·legial, però creiem que també hi han de participar metges de medicines no convencionals. Necessitem distingir els xarlatans, però hi ha molt desconeixement i no creiem que sigui correcte demonitzar totes les teràpies no convencionals".

La medicina integrativa inclou tota classe de remeis i tècniques que s'utilitzen per millorar la qualitat de vida del malalt. Pretén que totes les teràpies incloses mostrin el seu grau d'evidència, "perquè hi ha diferents graus en funció de les revisions que es fan, del nombre de pacients inclosos, segons el coneixement epidemiològic, segons dades observacionals... També per a la medicina convencional", assenyala Isabel Giral, metgessa acupuntora i tesorera de la societat científica. I avaluar alhora la conveniència d'aquesta teràpia tenint en compte el mal que provoca. "Una camamilla no té evidència científica com a alleujament de molèsties intestinals, ningú no ha invertit a estudiar-ho. Però es coneix l'efecte que té i el nul perjudici", diu com a exemple.

Les teràpies catalogades com

a naturals amb més nivell d'evidència són, per exemple, l'acupuntura en el cas del dolor i les náusees en pacients oncològics i en el dolor lumbar; el *mindfulness* en la millora dels símptomes d'ansietat i depressió associats a malaltia; també el ioga en la reducció d'estrès; o els complements alimentaris, com l'omega 3, les vitamines i aminoàcids en diverses malalties, indicats per a la prevenció cardiovascular o per a la millora de la inflamació de les mucoses que genera la radioteràpia, segons defensen els metges de la Societat de Medicina Integrativa (Sesmi).

Les evidències es classifiquen en uns grups bàsics: les de màxim nivell d'evidència i altament recomanables; les recomanables amb moderada evidència però amb beneficis clarament superiors als perjudi-

La Sesmi inclou només professionals sanitaris i l'ús de tècniques sempre com a complement

cis; les no recomanables però tampoc desaconsellables, amb alguna evidència i que per decidir utilitzar-les cal tenir en compte altres criteris; les que tenen poca evidència però són desaconsellables pel perjudici que poden provocar; i les que l'evidència indica que són desaconsellables. Pretenen que les tècniques que utilitzin els seus socis estiguin qualificades en funció d'aquests conceptes, perquè els usuaris sàpiguen què han de fer.

Pels membres d'aquesta nova societat científica és important avançar en els nivells d'evidència, una cosa que els resulta molt difícil per les mateixes tècniques o per falta d'interès econòmic a desenvolupar-les. "Som metges, alguns amb el màxim grau de formació", indica el vicepresident de la Sesmi. "Intentem, des de la medicina integrativa, dotar-nos del màxim rigor. Però rebutjar-ho tot sense més ni més és anar contra el món actual. L'OMS ens ha inclòs i la Unió Europea està dotant de fons d'investigació".

XAVIER GÓMEZ

Presentació del document sobre pseudociències i càncer

cos interessos econòmics. I defensar, a més, que això altre que li donaran no fa mal perquè són productes naturals sense química. No és cert. Estan documentades toxicitats de productes aparentment innoctus i que produeixen sovint interferències en el tractament", defensa Eugeni Saigó, president de la societat d'Oncologia. Per això una de les exigències del document és que els alternatius es coordinin i informin l'oncòleg sobre tot el que li donen al malalt.

"Al nostre hospital estem fent un estudi sobre musicoteràpia en cures pal·liatives, intentant mesurar el seu efecte positiu", reconeix la presidenta de la societat de Cures Pal·liatives, Helena Camell, responsable d'aquest servei al consorci del Garraf. "Ho farem amb mètode, per poder mesurar-ho. No estem tancats a tot allò que pot ajudar els pacients a minimitzar el dolor i el patiment i a millorar el seu benestar. Però la musicoteràpia no supleix la morfina, com la camamilla amb llimona, que alleuja les molèsties de la radiació, no supleix la radioteràpia per reduir el dolor".

Els col·legis de metges deixen clar que no rebutgen els procediments no convencionals sempre que siguin complementaris. No-

JAUME PADRÓS

"És mala praxi oferir tècniques no validades com a tractament: n'hi ha sis d'investigades"

UN CANVI D'ACTIVITAT

Els oncòlegs demanen que el pacient exigeixi informació abans de recórrer a altres remeis

logia convencional, que interpellin de la mateixa manera, o almenys tant, com quan van a comprar un televisor", apunta Eugeni Saigó.

Els metges adverteixen també de l'ús de qualsevol remei quan els tractaments convencionals ja no són efectius. "No tot val, no se li pot prendre al pacient l'oportunitat de tenir un control del seu dolor amb mètodes provats i amb seguretat a canvi de tècniques i productes sense cap evidència. L'efecte placebo existeix i funciona, encara que no el puguem demostrar, i resar proporciona un gran alleujament a molts pacients creients, però un metge no pot acceptar la pregonia", explica Jaume Padrós.